

ACC. N:R M. 15814: 1-15.

Landskap: *Västergötland* Upptecknare: *Walborg Larsson, Hällabäck*
Härad: *Kind* Berättare: " " "
Socken: *Häcksvik* Berättarens yrke: *fru*
Uppteckningsår: *1963* Född år *1923* i *Häcksvik*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Årshögtiderna och deras firande. s. 1-15.

Upprop 22/11 1956

Skriv endast på denna sida.

Nuvarande sedu och bruk
i samband med årets
högtider.

Skildringarna äre från min egen familj bestående av 2 personer. Vårt hem är ett landbrukshem som varit i släkten sedan 1700 talet. Min make Erik Laerson 45 är gammal född i Buseryd, jag själv 40 är gammal född här på gården. Våra barn Barbra 13 år och Nit-jahan 6 är gammal.

Advent.

Lördagen för första söndagen i advent städa jag rena naggrant. Jag bakar gäna litet rena bakar också. Jag en liten förmaknas julen böja fäktiskt

Da göra sig påmind. I år hänger jag upp
en såd adventstjärne i fönstret, med en
elektrisk lampa inuti. En sådan inköptes
första gången år 1950. En stake för fyra
adventstjärnor tar jag också fram. I år så
till skogen och hämtar hem lite mossor
och lingonris och pyntar den med jag
vill också gärna köpa en liten blommande
bukväxt och sätta på bordet. På sön-
dagen går vi alla till kyrkan för att
höra Lasianna-sången. Sedan vid eftermiddag
kaffet "firar vi adventet." Då dricker
vi kaffet i bästa rummet, serverat av
en gammal antik kopparkärl. Sedan släcker
vi den elektriska belysningen och tänds ad-
ventsstaken. Ellänga gånger infaller ^{vi} i
advent julbelysningen. Då brukar vi efter
kaffedrickandet ta bilen och åka till

Beuseyds samhälle och se på den Advents-
stjärnan i fönstret från sedan brinna under hela
adventstiden morgon o kväll, ända fram till
julen är slut. Adventstaken tänds vi endast
vid de fyra söndagsaftnarmiddagarna.

Lucia

Luciafirandet börjar kvällen före torsdagen
Då kommer i regel några barn utklädda
till jula lussegubbar, och sjunga lusse-
sånger. För sitt besvär får de några
slantar, ingen annan traktning. Sedan
på torsdagens morgon går jag upp kl. 3
och bakar kaffe. Just kl. 3 är en traditi-
on ända sedan farfars (född 1840) och
fars (född 1878) tid. Jag dukar kaffeborden
med lussekatter och pepparkakor. Alla

dessa båda sorter, inga fler få förekomma.
 Ett par glas fänder jag på Richan, så vi
 kan släcka det elektriska under kaffe-
 drickandet. Jag är inte klädd till Lucia-
 bud utan går i mina vanliga kläder.
 När vi druckit kaffet är blackan fram-
 smat fyra, jag lägga mig igen, och
 vi sover till kl. 6 då den ordinarie
 uppstigningstiden är inne. Sedan på
 dagen går arbetet som vanligt och
 intet om Luciafiande förekommer.

Jul.

På julaftons morgon är vi tidigt upp
 och tar itu med eysstana. I badugår-
 den görs särskilt snyggt och rent. Enligt
 gammal tradition hackas några

grenar granris och strös in, för att det
skall lukta fiskt och gott. Julskåna
till fäglarna sätts ut strax innan kl. 12.
Till blackan ett skall utarbetat som går
att göra undan vara gjort och vi tväkar
oss - och gör oss fina. tills vi skall
dappa i grytan. Vi dappar alltid i
grytan i köket. Till dappst kakor jag
bättben av gris och mat, fläsk, en
bit av grisen "kinntjåke" ett stycke
av häken som är mycket fett och fläs-
kigt. Ett par fläskkorvar hör också med
till dappgrytan. I stekpanna sätter tas
upp på ett stekfat och sättis så
tillsammans med det feta fläskspadet
i grytan på bordet. Allsammans bän-
kar vi oss runt bordet och låter oss
väl smaka. Flumbakat bröd och käft

vörtbröd samt senap för naturligtvis
också till öl och jultrost drickse vi
också. Sedan tar vi igen oss en stund
läsa tidningar och sådant. Vid halv 4 tiden
drickse vi kaffe. Det serveras ännu i fin-
rummet alltså den första måltiden där för
julen. Då får vi av alla kaksorterna som
bakats till julen och även en liten pärla
kär vi. Julgranen är nu färdig, den har blatts
ändra förmiddagen. När kaffedrickningen
är över kommer Tomten, (en granne som blivit
vidkalad för detta) Tomten skall vi drack elute
egg med när barnen blir likt störe, deras
frö på den har försvunnit. Vid femtiden
går vi till Ladugården och gör rendan
där för dagen. Tom extra julförplägnad
för häst och hästen uti skade kav-
meker. Djuren pysslas om mycket väl och

Då sopas och strös noga innan vi går
in och förbättra julaftonens förande. På
Göran då julaftonens sista mål. Ett riktigt
smörgåsbord dukas fram på salbordet. Där är
baca hemlagad slaktmat från julslakten, sylta
levrpastej, korv och julskenka. Julfisken = lust-
fisken äter vi stuvad i mjölkssås. Till sist
äta vi risgrönsgröten. Den är uppslagen i ett
femfjät från 1700-talet. Den har alltid varit
så enda fars o farfar tid att julgröten ses-
satsas i detta fät. Över på gröten är rutor
av hanst. Vid julaftonkvällens måltid läser
vi högt till och rifa maten. Efter det
vi ätit dukas upp men talrika och bestick
sättes äta in på bordet. Sedan får maten
och bordet under natten stå dukat precis
som det varit när vi ät. En gammal sägen
att de döda kom igen till sina forna

Kom espadu julkatten, åstruppivas med detta. Ja
 ha sära föfädu brukat och sä gör även vi.
 Ty när vi ändat ha
 när fest, skall mängen
 tykt, osynlig gäst, som
 föv en gång ägt gäid
 och jord, gå stille
 fram, till detta bord!

Ja, så är då julkvällen till ända särskilt
 sent blir vi aldrig uppe. Vid 10-tiden lägga
 vi oss. Men julgranen och belysningen i
 salen får brinna under natten. En liten
 sed som jag lärt från föfäderna är, att inga
 rättfälor eller dylikt få stå gillade under
 julkvällen, allt skall vara frid denna helga
 natt. — Under juldagen är allt stillhet
 och frid. Alltbland äke vi till julottan
 alltbland inkr. I är säg vi den i V. V.

Frukosten på juldagen äter vi inne i salen
men sen dukas där ut och städas upp litet
och vi åker gärna till att äta i köket.

Juldagen och annandagen förflyter i regel
som vanliga söndagar. På annandagen blir
vi ofta bortbjudna. Under juldagen går
vi inte gärna någonstans, den vill vi fira
i stillhet och frid här hemma. Annandagen
äker vi gärna till kyrkan på förmiddagen,
innan vi går på något julkalas på efter-
middagen.

Nyår.

På nyårsaffan går sylslöna ungefär som på
julaffan. Vi dappar i grytan kl. 1. Sedan
håller vi prä och arbetar tills det blir tid
för nyårsbön i radio. Då kläder vi an

oss, och har fått från alla grovryssla. Kaffe,
lite extra festligt dricker vi, och maten på
kvällen blir enqvär den samma som på jul-
afton. Att vaka in det nya året är inget
traditionsbundet, tycker vi att vi orkar gå, vi
det, annars går vi och lägga oss. Ni äre
i felet endu nyårsbelgen, så vida int. det
komme något påminnande.

Friståndsdagen har vi gäma några
släktingar hos oss. De komma då vid
fyra tiden och bjuds då först på kaffe.
Senare på kvällen blir det smörgåsarbord med
ätföljande afturvätt. Det är ett så kallat
"julekalas". Nu tidens mat är dock kanske
något förändrad, än vad förfäderna bjöd på.
Gästerna stannar inte så länge på kvällen
det är lantbrukarfolk som måste hem till

sina djur.

Närfredagen har vi direkt aldrig fiad något. Utom väffelbakad har fristås aldrig utvecklats. Men för tiden på ett maddent elektrisk väffeljärn. På fast tid var det ett järn att ha på kakspisen, på fastis ett slag rånjärn att hålla över den öppna händen. Likadant är det med fastlagen, någon direkt firning förskamma inte. På själva fastlagsdagen äter vi fastlagsbrullar till eftermiddagskaffet. En knippa björkis prytt med kutorta gjäddor sätter vi acksa in. Någon firning utöver detta förskamma inte.

Påskens firning börjar med skå-
Forsdagshvällen. Då åker vi till kyrkan
och går till nattvards. Sedan följ-

För Långfredagen i största stillhet. Vi går
gårna till kyrkan. Maten får vi rätt så
enkelt. Någon risbasta får dock inte bar-
nen, som får fått i sin barndom, för att
påminnas om fjälsarens lidande. På påsk-
afton bränna vi en risbäg och skjuter
påskmällor. Kvällen går i äggätandets
tecken. I narkus dekorerar vi med litet
köpt påskpynt. Några tvände påsklitjor
brukar vi håpa och sätta på bordet.
Påskdagen och annandagen är som vanliga
söndagar, braturen håts och för övrigt
får man igen sig.

Valborgsmässan afton fias inte alls.
Arbetet går som vanligt. Lihadant är det
med 1 maj. I regel är det en av vår-
brukets brädaste dagar. Vi har alltid

Juill arbetsdag då någon gång åku vi
på kvällen ut till Bussøyds sälls,
och se på valborgsmässodden och här
på värsångarna Något cetera i form av
mat eller dryck förskömmen icke.

Till pingst skall själva värensöngarna
indomhus vara god. Då skall vi ha vädrat alla
säng o gångkläder och alla rum vara nystädade
med putsade fönster och rena gardiner. Annars
förskömmen ingen direkt firning av pingsten.
Kyrkobesök och kanske någon liten bjudning
på annandagen är det enda.

Midsonnaafton går vi gärna till
någon dansbana en stund på kvällen. Det
blir sålän mer än midsonnaafton något
sådant förskömmen. Ni mycket lumen

med extra mycket Björklöv och blommor
om midsommar. Barnen blädder alltibland
en liten midsommarsång som dem har
att roa sig omkring för egen del. Efter ett
kyrkbesök midsommardagen första vi gärna
en liten utflykt med bilen för att se
oss omkring. I god tid till kvällen måste
vi dock vara hemma för att se till går-
dens sepslor och ladugårdsarbete.

Allhelgonasöndagen är en stor högtidsdag
i vår familj. Min make o jag får då vår vig-
seldag. Då har vi extra festlig middag. Vi går
alltid till kyrkan på kvällen. Då fås något
som här kallas "Alla själars dag". Prästen
räknar från altaret upp alla dem som gått
under året. Därpå håller han en kort
betraktelse. Vi smyker våra anhörigas

grava med blommor och levande ljus.
Nid mina bortgångna föräldrars fotografier
brukar jag ställa en blomsteva och tända
ett par ljus på allhelgonakvällen. Över den
na helg tycker jag ett särskilt skimmer av
högtid vilar. Allarten firas inte på något
sätt. Vi har vi inga och ^{vi} häper ingen
gästsk hälla. Den dagen går oss helt
obemärkt förbi.